RUSKI INWALID

N° 98.

WTOREK. 29 Kwietnia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. z Moskwy. z Kiiowa. z Odessy. z Nowoczerkaska. Wiadomosci Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Włochy. Rozmaitosci.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 29 Kwietnia.

Minister spraw wewnętrznych Radca tayny rzeczywisty, *Kozodawlew*, miał sczęscie otrzymać od Jego Cesarskiey Mści następuiące pismo:

„Józefie Piotrowiczu! Gdy z powodu rozwiązania komitetu spraw Inflantskich wynagrodziłem w skutek przedstawienia waszego wszystkich członków i officialistów takowego, Sądzę bydz sprawiedliwem oswiadczyć i wam moie zupełne zadowolnienie za czynne i stałe wasze w tey sprawie trudy oraz pożyteczne starania przez was padjęte. Zarządzenie wasze w tey części na należytem poięciu istotnego iey celu oparte, dało widzieć też prawidła, na iakich przez wasze znaiomosci, doswiadczenie, dobre chęci i gorliwosć opieracie zawsze służbę waszą. Z tych to powodów szczególnie miło Mi oswiadczyć wam i za głowne wasze naczelnictwo w komitecie byłym spraw Inflantskich moie prawdziwe ukontentowanie. Zostaię zawsze dla was przychylny.“

Na Autentyku podpisano: ALEXANDER.
w Petersburgu 21 Kwietnia
1819 roku.

— Radca Tayny i Senator *Baranów*, uwolniony w skutek własney prożby od służby, otrzymał order Sgo Alexandra Newskiego.

— Jenerał Maior *Arseniiew*, nayłaskawiey mianowanym został kawalerem orderu Stey Anny pierwszey klassy.

— Dnia 26 b. m. to iest w przeszłą sobotę wyszedł ztąd do Kronsztatu raz pierwszy iescze w tym roku statek parowy.

z Moskwy, 16 Kwietnia.

Zabawy i rozrywki tegoroczne w czasie świąt wielkonocnych były nierównie liczniey-sze aniżeli lat przeszłych. Namioty dla rozmaitych widowisk, hoyśawki, góry, i t. p. według planu rozstawione zaymowały więcey półwiorsty, i czyniły widok małego miasteczka. Do piątku czas był piękny i pogodny; lecz w wieczor tego dnia lunął descz obfity z błyskawicami i silnym grzmotem poczem spadło tyle sniegu, że ziemia zupeł-

nie była nim pokryta. Nazaiutrz to iest w sobotę nastąpił mróz, lecz tegoż dnia w wieczor śnieg topnieć począł i w Niedzielę iuż go zupełnie niebyło, a pogodne niebo i czas ciepły zwabiło w tym ostatnim dniu zabaw niezliczone mnóstwo widzów. Poiazdów liczono 4000, z ktorych naywięcey było nowych po cztery konie zaprzężonych. Tu należy oddać sprawiedliwość policyi tuteyszey; przy takim albowiem napływie różnego stanu, płci i wieku ludzi nic się nieprzyiemnego niezdarzyło.

z Kiiowa 5 Kwietnia.

Uczniowie byłego oddziału szkoły powiatowey duchowney kiiowskiey przesłali niedawno do kuratora oddziału towarzystwa biblijnego Kiiowskiego Protoiereia Dymitra *Sigirewicza* pewną summę pieniężną z listem, w ktorym wyrazili chęć posiadania iednego exemplarza biblii i nowego testamentu w ięzyku słowiańskim, z oświadczeniem iż przed kazdem rospoczęciem nauk, chcą czas nieiaki poświęcić czytaniu prawd świętych w tey Boskiey Xiędze zawartych. Pomieniony dyrektor kommunnikował to oddziałowi towarzystwa, a ten zadowolnił, tak pobożne chęci serc tych młodych.

z Odessy 2 Kwietnia.

Od czasu odkrycia się tegoroczney żeglugi po dzień 29 Marca przybyło do portu tuteyszego 120 statków kupieckich z rozmaitemi banderami.

z Nowoczerkaska 5 Kwietnia.

Dnia 26 Marca panował tu wiatr tak silny, iż z wielu domów pozrywał dachy, a na rzekach Don i Oksaia niemało statków kupieckich zgruchotał i zatopił. Nastąpił potem czas bardzo piękny i zupełna poczęła się wiosna.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Wiednia 14 Kwietnia.

Arcy Xiążę Karol opuścił dnia dzisieyszego stolicę tuteyszą i udał się ku brzegom Renu, w towarzystwie N. małżonki swoiey i iey rodziny.

z Posiadłości Badeńskich, 16 Kwietnia.

Sand żyie dotychczas iescze, rozumieią nawet, że iuż wyszedł z niebespieczeństwa. Chociaż ugodził był siebie sztyletem w płuca lecz ponieważ naywiększa rana niedotknęła serca, mogła za tem bydz nieśmiertelną. —Rodzina zeszłego P. *Kotzebue*, zostanie iescze do lipca w Manheymie; lecz dóm w którym poniosła tak boleśną stratę opuściła.

Od brzegów Menu, 18 Kwietnia.

Kommissarze stanu w Posiadłościach Bawarskich, otrzymali naysurowsze od rządu swego zalecenie, aby przesyłali do Ministerstwa po iednym exemplarzu wszelkich pism ulotnych wychodzących w ich okręgach. Nadto aby zwracali naywiększą uwagę na te, w których się traktuie o konstytucyiach i o kształcie rządu reprezentacyynego.

Poselstwo Cesarsko Austryiackie w Frankforcie otrzymało w tych dniach urzędowe doniesienie o tem, że wszelkie pogłoski, o panuiących iakoby zarazliwych chorobach w Węgrzech w okolicach Reychenberga, są bezzasadne.

z Landsgut, 11 Kwietnia.

Dnia wczorayszego o godzinie 10 w wieczor, dało się tu czuć trzęsienie ziemi i trwało z półminuty. Pierwsze wstrząśnienie było tak silne, iż niektórzy z mieszkańców znayduiąc się iuż w łożku czuli mocne kołysanie, a w wielu mieyscach sciany pękały. Płyny wszystkie widocznie się wahały w naczyniach. Czas przy tem był piękny, cichy i pogodny, noc miesięczna i niebo zupełnie czyste. Dzisiay zaś niezmiernie iest gorąco na porę roku. Wielu z mieszkańców Auszpurga i okolic tamecznych, czuli podobnież to ziemi trzęsienie. Barometr spadł był nadzwyczaynie i stanął na tymże punkcie i nazaiutrz.

z Darmsztadt, 15 Kwietnia.

Ogłoszono tu następuiącą urzędową wiadomość:

„Jego K. M. Wielki Xiążę Saxen-Weymarski i Eisenachski i Xiążę J. Mość Saxen-Gotta.—Postanowili, niepozwalać uczęszczania do uniwersytetu w Jena cudzoziemcom, iak pod warunkiem aby pierwey złożyli pozwolenie na to od rządu swoiego, a razem swiadectwo tegoż o chwalebney konduicie. Podaiąc to do wiadomości powszechney winniśmy iescze dodać, że i poddani nawet W. Xiążęcy, życzący rospoczynać, przedłużać, lub kończyć w Uniwersytecie Jeńskim kursa naukowe, dla otrzymania świadectw podobnych powinni się naprzód udać do zwierzchności wyższey.“

z Hamburga, 23 Kwietnia.

Otrzymaliśmy przez Marsellę następuiącą z Algieru wiadomość:

„*Algier* 10 *Marca*: W prowincyi naszey za-

chodniey dało się uczuć w dniu 19 p. m. mocne trzęsienie ziemi. W *Maskaro* nayznacznieyszem tey prowincyi mieście zapadło od 20 do 30 domów; pozostałe zaś wszystkie mniey więcey są nadruynowane. Przytem czterdziestu ludzi utraciło życie. W Oranie i innych niektórych miastach dało się także czuć toż samo trzęsienie ziemi; lecz nieprzyczyniło tam znaczney szkody.«

»Zresztą panuie zupełna spokoyność. Kilka ludzi co się dopuściło niedorzeczności i kradzieży na przedmieściach, otrzymało zasłużoną karę z rozkazu Deia. Głównych naczelników spotkała szubienica, a wspólnicy ich porządną odebrali chłostę.«

»Zaraza niezupełnie iescze tu ustała i co dzień sprząta kilku ludzi.

FRANCYIA.

z Paryża, 16 Kwietnia.

Na iednem z posiedzeń ostatnich izby deputowanych czytano prosbę P. *Burdelou* z Granville względem zniesienia Gwilotyny we Francyi.

W Montpellier chcą wznieść pomnik dla Ludwika XVI z marmuru Karraryyskiego.

Baron *Arichki* hyły prefekt Korsykański i członek towarzystwa prawodawczego, umarł w roku 72 życia.

W listach prywatnych z Anglii, utrzymuią iescze, że Xiąże *Wellington* i Pan *Canning* zostaną Ministrami i pierwszy z nich ma otrzymać dostoyność pierwszego Ministra.

Z Brezylii donoszą, że żniwo cukru było w cale niepomyślne z przyczyny suszy.

Peseł Perski dnia wczorayszego miał u Króla zpowodu rychłego wyiazdu ostatnie posłuchanie. *W gazecie Franuszkiey* pomiesczono artykuł na prósbę iego, w ktorym oświadcza podziwienie swoie nad wynalazkiem: gazet. Zyczyłby także wprowadzić takowy i do Persyi, z tym iednakże warunkiem, aby niemiesczono i niewydawano do wiadomości publiczney wymyślonych pogłosek i doniesień fałszywych.

Wszystkie tuteysze kawiarnie i restauracyie zamykaią się o godzinie 11 w wieczor.

W gazetach Hamburskich pomiesczono artykuł pod tytułem: *»Do Sanda.«* Napisany przez znaiomego autora *Fryderyka*. Powiedziano tam między innem co nastepuie:

»Bóg który sądzi sprawy ludzkie według ich zamiarów, niech przebaczy tobie! Ludzie zaś przebaczyć tobie niemogą! Ci nawet którym przez to zabóystwo chciałeś okazać usługę, muszą tobie złorzeczyć; Ugodziwszy albowiem zaboyczem żelazem w serce swoiego nieprzyiaciela, nie iego zabiłeś, lecz sprawę czystey prawdy i cnoty. Chcąc mu odebrać życie, odebrałeś śmierć. Teraz to głos iego tryumfuiący wszędzie się rozlega; teraz iego słowa ognistemi wszędzie się rysuią charakterami. Zbrodnia twoia nadała im piętno prawdy. Teraz usłyszemy z każdey strony:« Tak iest był on niewinnym, w uniwersytetach w rzeczy samey panucie duch iakiś zgubny i szkodliwy! Otoż to owoce czasu tak wielbionego! Powstańmyż tedy przeciwko niemu! Zniszczmy go i wywróćmy, aby nie sciągnął na nas zguby powszechney!«

— Liczba umarłych na półwyspie wschodnio-Indyyskim w przeciągu półtora roku z zarazliwych iakie tam panowały chorob, ma wynosić według gazet Angielskich do dwoch milionów.

— W Anglii słynie teraz nieiakiś Pan *Li*, wezwany niedawno do Kambrydgi na professora ięzyków wschodnich. Umie *doskonale* następuiące ięzyki: Łaciński, Grecki, Hebrayski, Chaldeyski, Samarytański, Arabski, Perski, Indostański, Bengalski, Sanskrytski, Gotzki, Ethyopiyski, Włoski, Francuzki i Niemiecki! ! !

WŁOCHY.

z Rzymu, 10 Kwietnia.

Przybyło tu z Wiednia ciało dyplomatyczne.

Dnia 26 p. m. rano dało się tu uczuć lekkie trzęsienie ziemi.

Chociaż Cesarz Austryiacki życzył wjechać do Rzymu bez wszelkich okazałości; Oyciec Swięty iednakże niechciał w tey mierzę zadowolnić chęci iego i wiazd pomieniony odbył się z przepychem, iakiego od dawna tu niewidziano. Przy czem piękna pogoda niemało temu festynowi dodała świetności.

Uroczystości tuteysze połączone są z niemałym kosztem. Z tego tylko powodu zrobiono tu znaczną pożyczkę i nałożono nadzwyczayne podatki. Ubodzy i żebracy, którzy dotychczas wszystkie ulice i drogi zapełniali, przed przyiazdem iescze Cesarstwa oddaleni stąd zostali.

Mnich ieden w państwie kościelnem mieszkaiący, odkrył niedawno wielki gmach pod ziemią, składaiący się z 12 salonów. Rozumieią że w nim mieszkał niegdyś Neron.

Poseł Bawarski Kardynał *Geffelin* znay-

duiąc się w kościele zamkowym Oyca Świętego dnia 25. p. m. dotkniętym został apoplexyią, poczem nastąpiła silna gorączka. Kardynał pomieniony liczy iuż 85 lat wieku, wątpią zatem aby tę niemoc mógł przenieść.

Ustawy obywatelskie w Sycylii maią bydź ogłoszone iak powiadaią w dzień imienin Królewskich, to iest 30 Maia.

ROZMAITOŚCI.

Instytuta oszczędności we Francyi.

Od nieiakiego czasu istnieie we Francyi kassa oszczędnosci dla rzemieslników i słuźących, a lepiey iest urządzoną od dawnieyszych podobnych zakładów, które prawie wszystkie z wielką szkodą interessowanych osób upadły. Teraźnieysza wzięła sobie za wzór kassy oszczędnosci w Anglii. Przyymuie co niedziela składki rzemieslników i służących w ilosci od 1 franka do 600. Skoro kto złoży 12 franków, rachuie się zaraz prowizyia od iego summy. Wszystkie pieniądze obracaią się na kupno papierów skarbowych kraiowych. Prowizyia dokłada się do kapitału, a tak znowu przynosi prowizyią. Gdy kto sobie tyle zebrał, iż kapitał iego przynosi 60 franków roczney prowizyi, w tym razie kapitał ów zapisuie się pod własnym iego nazwiskiem do wielkiey xięgi długów kraiowych, a właściciel pobiera od niego prowizyią. Póki zas składane pieniądze nie doszły ieszcze do takiey ilości, aby od nich rachowała się prowizyia, póty wolno ie właścicielowi odebrać, kiedy mu się podoba. Nayważnieyszy pożytek dzisieyszego urządzenia w tem zachodzi, iż naymnieysza nawet oszczędzona ilość, któraby albo próżno leżeć musiała, lub źle użytą bydź mogła, tam iak naykorzystniey oddana, przynosi prowizyią. Rzemieslnik, któryby co miesiąc składał po 2 franki do kassy oszczędnosci, posiadałby po 40 latach 3,200 franków maiątku, z którego mógłby żyć w starosci. Zarząd tey kassy nic wcale nie kosztuie. Wypływa ztąd korzyść dla kraiu, iż nayniższe nawet klassy mieszkańców są iego wierzycielami, i widzą potrzebę utrzymania go w kwitnącym stanie; prócz tego, zmnieysza się tym sposobem znacznie żebractwo.—Jest oraz w Paryżu 80 towarzystw wsparcia czyli tak nazwanych *Sociétès de Prevoyance*, dla czeladników rzemieslniczych, iako to, szewców, krawców, kowalów, a nawet dla artystów, naprzykład drukarzy i t. d. Czeladnik chcąc weyść do towarzystwa swoiego rzemiosła, płaci na wstępie w miarę swoiego wieku, 18 do 36 franków, i obowięzuie się dawać co tydzień 1 do 3 franków. Za to zas doszedłszy do lat 65. pobiera 200 franków dożywotniey pensyi; w przypadku zaś choroby ma 2 franki na dzień przez 3 pierwsze iey miesiące; choroba iego atoli niepowinna pochodzić ze złego sprawowania się. Żony nawet czeladników mogą należeć do tych zakładów. Towarzystwo ponosi koszta na pogrzeb swych członków. W nadzwyczaynych nieszczęśliwych wypadkach daie się osobna składka. Towarzystwa te osięgaią powiększey części cel swoiego założenia; a niektóre z nich posiadaią iuż kapitały, które zwyczayne ich potrzeby przewyższaią. Jedne maią ograniczoną liczbę członków, a drugie nie maią. Wyższe oraz stany szczycą się podobnemi ustanowieniami, iako to: Kawalerowie orderu *S. Ludwika*, aktorowie celnieyszych teatrów i t. d. Widać ztąd, iż dobroczynność prywatnych osób może się rozmaitym sposobem okazać, bez obawy nadużycia darów swoich. Zdarzaią się tam wprawdzie nadużycia, iak i wszędzie; lecz są rzadkie, a gdyby wyborne te urządzenia znalazły dzielną od publiczności pomoc, tym sposobem zupełnie prawie zaradziłoby się nędzy, iakiey nie ieden bez winy swoiey doznaie.

List z Lima dnia 16go Listopada pisany do Londynu doniosł, że okręt Hiszpański *Resolution* zdobył 18działowego kapra *Maipo*, po krwawey nader utarczce, ze 100 ludźmi. Do *Callao* zawinęły dnia 25go Października 4ry Hiszpańskie okręty z woyskiem które wysiadło na ląd w *Talcahuano*. Z *Lima* miano zamiar wysłać 3 okręty przeciw kaprom Powstańców. A lubo spodziewano się tamże Powstańców, duch iednak dla sprawy Króla Hiszpańskiego był iak naylepszy.

W Petersburgu
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.